

Akční plán na léta 2011 - 2012

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj
České republiky (2008 - 2015)

Úvod	4
1. Východiska akčního plánu z vybraných strategických dokumentů	5
2. Návrh cílů a opatření AP SVUR pro léta 2011 – 2012	6
2.1 Úvod.....	6
2.2 Rozvoj občanské angažovanosti.....	7
2.3 Vztah k místu	7
2.4 Udržitelná spotřeba a výroba.....	10
2.5 Začlenění VUR do celkového systému vzdělávání.....	13
3. Použité zkratky.....	16

Přílohy:

Č. 1 - Zpracovatelé

Č. 2 - Použitá literatura

Č. 3 - Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj

Úvod

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj byla schválena usnesením vlády ze dne 9. července 2008 č. 851. Akční plán na tuto Strategii navazuje a rozpracovává ji do jednotlivých úkolů do roku 2012.

Cílem Akčního plánu na léta 2011-2012 Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky (2008-2015) (AP SVUR) je konkretizovat cíle a prostředky k naplnění Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky v letech 2011 - 2012 (SVUR), která vychází z materiálu Implementace Strategie vzdělávání pro UR EHK OSN na národní úrovni (přijata na zasedání na nejvyšší úrovni ve Vilniusu ve dnech 17. – 18. března 2005).

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) je zde vymezeno jako předpoklad k osvojení si takových způsobů myšlení, rozhodování a chování jednotlivce, které vedou k udržitelnému jednání¹ v osobním, pracovním i občanském životě.

Akční plán je rozdělen do dvou hlavních částí. V první je stručně charakterizováno, jak předložený návrh koresponduje s dalšími strategickými dokumenty. Ve druhé je předložen vlastní návrh konkrétních cílů a opatření pro období 2011 – 2012.

¹ udržitelné jednání je odpovědné občanské chování jednotlivců, skupin či organizací, zohledňující jeho environmentální, sociální a ekonomické důsledky na celou komunitu

1. Východiska akčního plánu z vybraných strategických dokumentů

SVUR byla schválena usnesením vlády ze dne 9. července 2008 č. 851.

SVUR vymezuje pojem vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) se zaměřením na:

- pochopení propojenosti a vzájemné souvislosti ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek rozvoje, a to na lokální, národní i globální úrovni
- vnímání udržitelného rozvoje jako celostního a systémového přístupu, který směřuje k ekonomicky prosperující společnosti a respektuje sociální a environmentální souvislosti a limity
- rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) pro demokratické a svobodné rozhodování ve vlastním i veřejném zájmu, v souladu s právem a s principy udržitelného rozvoje

AP SVUR navazuje na Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (SRUR) (materiál MŽP), který byl schválen usnesením vlády ze dne 11. ledna 2010 č. 37 a Akční plán Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR na léta 2010-2012 s výhledem do roku 2015, který byl schválen usnesením vlády ze dne 19. října 2009 č. 1302.

Struktura akčního plánu v návaznosti na SVUR

Strategická oblast 1: Klíčová témata pro VUR

V návaznosti na SVUR ČR byla v rámci Strategické oblasti 1 zvolena následující klíčová témata pro řešení v AP SVUR:

Rozvoj občanské angažovanosti

Vztah k místu

Udržitelná výroba a spotřeba

Komplexní průřezové začlenění VUR do celkového systému vzdělávání.

Zvolená témata nepokrývají celou oblast VUR a je třeba je chápat pouze jako témata doporučená k řešení v rámci platnosti předkládaného AP SVUR.

Rozvoj občanské angažovanosti navazuje na prioritní osu 5 SRUR – Stabilní a bezpečná společnost a představuje *motivaci veřejnosti k zapojování se do diskuse o udržitelném rozvoji*. Předpokladem je rozvinutí takových výchovně vzdělávacích strategií, které vybaví cílové skupiny potřebnými *akčními kompetencemi jako je relevantní znalost*, motivace a odhodlání k řešení, schopnost formulovat vize budoucího vývoje a zkušenosti, kooperativní a výzkumné dovednosti či schopnost kritického myšlení, komunikace a vyjednávání².

Vztah k místu navazuje na prioritní osu 3 SRUR – Rozvoj území. Volba tohoto tématu koresponduje s celkovým trendem *soustředit se ve výchově ve větší míře na lokální*

² Jensen a Schnack (2006)

problematiku, prostřednictvím které mohou žáci i široká veřejnost lépe porozumět problematice udržitelného rozvoje a nést za něj zodpovědnost.

Druhou oblastí, která je v rámci tématu Vztah k místu zastoupena, je *interpretace přírodního a kulturního dědictví*, která se zaměřuje na mnohostranné interpretování konkrétní lokality³.

Pro formování vztahu k místu hraje důležitou roli bezprostřední kontakt a praktické zkušenosti s přírodou.

Udržitelná spotřeba a výroba (USV) navazuje na prioritní osu 1 SRUR – Společnost, člověk a zdraví, kde je jedním z cílů snížení dopadů spotřeby obyvatel ČR na ekonomickou, sociální a environmentální oblast.

V rámci AP SVUR by měl být kladen důraz na spotřebitelskou výchovu a osvětu. Důležité je i zapracování problematiky udržitelné výroby do výuky středních škol a dalších subjektů.

AP SVUR předpokládá, že v důsledku realizovaných efektivních programů mimo jiné *vzroste poptávka po šetrnějších výrobcích a službách, a tím i zájem podniků o certifikaci ekologicky šetrné výroby (EMAS, atd...), výrobků a služeb (označování)*, což bude mít příznivé dopady nejenom na životní prostředí, ale i na rozvoj příslušných odvětví.

Začlenění VUR do celkového systému vzdělávání představuje komplexní téma, které propojuje ostatní zvolená témata. V jeho rámci by mělo dojít k systémové zkvalitnění implementace VUR v českém pedagogickém prostředí, počínajíc podporou výzkumu, přes podporu vzdělavatelů a revizi kurikulů v souladu s modelem cyklických revizí RVP.

2. Návrh cílů a opatření AP SVUR pro léta 2011 – 2012

2.1 Úvod

Návrh aktivit je strukturován podle témat vybraných AP SVUR. Každé téma je zde chápáno jako specifický program.

Aktivitami jsou míněna konkrétní opatření, která by měla být přijata subjekty spolupracujícími na realizaci programu (MŠMT a její OPŘO, MŽP, MMR, MZe i dalšími resorty).

³ Knapp, 2005

2.2 Rozvoj občanské angažovanosti

1. Cíl: Veřejnost se zapojuje do rozhodování o svém regionu.			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. Podporovat a motivovat obce k vytváření fungujícího systému místních Agend 21, ve kterém je zapojování veřejnosti na rozhodování nedílnou součástí.	Do r. 2012 se zvýší počet obcí registrovaných v databázi MA21 ⁴ a registrovaní zvyšují kvalitu MA21 postupem do vyšších kategorií Kritérií MA21.	MŽP	Revolvingový fond MŽP.

2.3 Vztah k místu

1. Cíl: Cílové skupiny se učí podle nových a kvalitních metodik pro formování vztahu k místu, k okolnímu prostředí a pro environmentální interpretaci.			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. Podporovat zpřístupnění ověřených domácích i zahraničních metodik zaměřených na formování vztahu k místu ⁵ a interpretaci přírodního a kulturního dědictví ⁶ a jejich přizpůsobení podmínkám systému vzdělávání ČR.	Do r. 2012 budou publikovány alespoň dvě publikace (české či překladové) shrnující některé z uvedených metodik.	MŽP	V rámci stávajících kapacit.

⁴ Místní Agenda 21 (MA21) je programem konkrétních obcí, měst, regionů, který zavádí principy trvale udržitelného rozvoje do praxe při zohledňování místních problémů.

⁵ Např. práce D. Sobela, D. Orra, F. Capra a další (Orr, 1994; Capra, 1999; Stone & Barlow, 2005; Sobel, 2005; Smith & Williams, 1999 ad.).

⁶ Např. práce L. Becka a T. Cabla, S.H. Hama, F. Tildena, D. Knappa a dalších (Knapp, 2005; Beck & Cable, 2002; Ham, 1993 ad.).

Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
2. Podporovat vznik a rozvoj již existujících vzdělávacích programů v oblasti formálního ⁷ i neformálního ⁸ vzdělávání zaměřených na formování vztahu k místu, k okolnímu prostředí a na interpretaci přírodního a kulturního dědictví a podporovat informovanosti o nich.	Do r. 2012 budou formou článků v odborných časopisech, studií či metodických materiálů publikovány nejméně čtyři původní české programy vytvořené organizacemi v oblasti formální i neformální výchovy, zaměřené na vztah k místu či interpretaci přírodního a kulturního dědictví. Každý z programů bude mít vyhodnocenu svoji úspěšnost pomocí standardních evaluačních metod.	MŽP	Program podpory Národní sítě veřejnou zakázkou.
		Spolupráce: MŠMT (pouze rok 2011)	V rámci stávajících kapacit
3. Podporovat výzkum využívání podnětného prostředí ve VUR (evaluace účinnosti – srovnávací studie).	Do r. 2012 budou k dispozici výsledky výzkumných projektů ověřujících význam kontaktu s přírodou a okolním prostředím.	MŽP	V rámci stávajících kapacit.
4. Podporovat vzdělávání v oblasti udržitelných modelů regionálního rozvoje (zaměřeno na samosprávu).	Do r. 2012 bude existovat vzdělávací program v oblasti regionálního rozvoje, jehož součástí, resp. jedním z témat bude udržitelný rozvoj a jednotlivé modely používané v oblasti regionálního rozvoje	MMR	OP Technická pomoc.
		Spolupráce: MŽP	V rámci stávajících kapacit.

⁷ Vzdělávání, které je realizováno ve vzdělávacích institucích, zpravidla ve školách. Jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou definovány a vymezeny právními předpisy. Zahrnuje získávání na sebe zpravidla navazujících stupňů vzdělání, jejichž absolvování je potvrzováno příslušným osvědčením.

⁸ Vzdělávání, které je zaměřeno na získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou respondentovi zlepšit jeho společenské i pracovní uplatnění. Je poskytováno v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích, ve školských zařízeních a dalších organizacích.

Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
5. Podporovat zveřejňování příkladů dobré praxe vzdělávacích programů pro základní, střední odborné a vysokoškolské vzdělání na principech územního plánování a urbanismu.	Do r. 2012 budou uveřejněny výsledky na portálu VUR a popř. na dalších metodických portálech.	MŽP	V rámci stávajících kapacit.
		Spolupráce: MMR, MŠMT (pouze rok 2011)	V rámci stávajících kapacit.

2. Cíl: Školy ve spolupráci s dalšími subjekty podporují provázanost světa vzdělávání a světa práce v oblasti počátečního i dalšího vzdělávání v regionu			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. Podporovat zapojení destinací cestovního ruchu v ČR do prestižní soutěže Evropské komise (EDEN). Soutěž sleduje rozvoj udržitelného cestovního ruchu ve všech 3 pilířích UR.	Do r. 2012 bude vytvořena a prezentována metodika udržitelného rozvoje cestovního ruchu v regionech na podporu rozvoje cestovního ruchu v souladu s Konceptí státní politiky cestovního ruchu v ČR.	MMR	V rámci stávajících kapacit.
		Spolupráce: CzechTourism	

2.4 Udržitelná spotřeba a výroba

1. Cíl: Žáci SOŠ, studenti VOŠ a VŠ, pedagogičtí pracovníci a účastníci dalších typů vzdělávacích aktivit se vzdělávají v šetrných technologiích.			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. Podporovat spolupráci mezi vzdělavateli, žáky a studenty (připravujícími se na různé profese), podnikovou sférou, veřejnou správou a dalšími vzdělávacími institucemi (zaměřenými na šetrné technologie, energetickou účinnost, maloodpadové hospodářství a na udržitelné formy produkce potravin).	Do r. 2012 budou vytvořeny a zveřejněny příklady dobré praxe a budou využity zahraniční zkušenosti.	MŽP	V rámci stávajících kapacit.
		Spolupráce: MZe	V rámci stávajících kapacit .
2. Podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti šetrných technologií, spotřeby energií, energetické účinnosti a udržitelných forem produkce potravin prostřednictvím specialistů z praxe.	Do r. 2012 zvýšit počet pedagogických pracovníků, kteří absolvovali DVPP zaměřené na šetrné technologie a udržitelné formy produkce potravin oproti roku 2009 nejméně o 20%.	MŽP	Národní program SFŽP na podporu EVVO. Dotační program MŽP na podporu NNO.
		Spolupráce: MZe	V rámci stávajících kapacit.

2. Cíl: Cílové skupiny se učí jednání a chování v souladu s principy udržitelného rozvoje			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. Podporovat zpřístupnění ověřených zahraničních metodik a programů pro ZŠ a SŠ v oblasti udržitelné spotřeby a výroby, jejich přizpůsobení podmínkám systému vzdělávání ČR, jejich další rozvoj a vyhodnocení jejich úspěšnosti. ⁹	Do r. 2012 bude vytvořen přehled vzorových metodik a programů a je publikována česky psaná kompletní metodika alespoň jednoho takového programu. Do programu bude zapojeno nejméně 200 škol. V užití metodiky bude proškolen nejméně 200 pedagogických pracovníků. Program bude mít vyhodnocenou svoji úspěšnost pomocí standardních evaluačních metod	MŽP	V rámci stávajících kapacit. Národní program SFŽP na podporu EVVO.
		Spolupráce: MZe, MD,	V rámci stávajících kapacit rezortů.

⁹ Příkladem zahraničního programu s prokázanou efektivitou je například program Ekoškola (O' Mahony & Fitzgerald, 2001; Činčera, 2008).

Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
2. Podporovat vznik nových a rozvoj a evaluaci již existujících výchovně vzdělávacích programů pro žáky i širokou veřejnost v oblasti udržitelné spotřeby a výroby.	Do r. 2012 budou formou článků v odborných časopisech, studií či metodických materiálů publikovány nejméně čtyři české programy zaměřené na oblast udržitelné spotřeby a výroby (např. udržitelné produkce a spotřeby potravin, spotřeby a úspor energií, udržitelné dopravy apod.). Každý z programů bude mít vyhodnocenou svoji úspěšnost pomocí standardních evaluačních metod	MŽP	V rámci stávajících kapacit.
		Spolupráce: MŠMT (pouze rok 2011) MZe, MPO, MD, krajská samospráva	V rámci stávajících kapacit.
3. Podporovat tvorbu a aktualizaci metodických a osvětových materiálů a vzdělávacích pomůcek pro oblast udržitelné spotřeby a výroby.	Do r. 2011 bude průběžně aktualizován centrální portál VUR pro zveřejňování a podporu vzájemné výměny odborných a metodických materiálů.	MŽP	V rámci stávajících kapacit.
		Spolupráce: MŠMT (pouze rok 2011) MZe, MD, MMR, MPO, MZV a další odpovědné ústřední správní úřady s působností na příslušném úseku státní správy, krajská samospráva	V rámci stávajících kapacit.

Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
4. Podporovat realizaci českých výzkumů mapujících bariéry, které brání udržitelné spotřebě české populace.	Do roku 2012 bude realizován nejméně jeden výzkum na reprezentativním vzorku české populace, který mapuje bariéry udržitelné spotřeby. Výsledky výzkumu budou vzdělavatelům zveřejněny.	MŽP	Program BETA Technologické agentury ČR..
5. Podporovat evaluaci účinnosti osvětových kampaní zaměřených na udržitelnou spotřebu veřejnosti.	Do roku 2012 budou evaluovány min. 2 osvětové kampaně zaměřené na udržitelnou spotřebu veřejnosti. Výsledky evaluací budou zveřejněny.	MŽP	Revolvingový fond MŽP.
		Spolupráce: MZe	

2.5 Začlenění VUR do celkového systému vzdělávání

1. Cíl: Jsou inovována kurikula a strategie celoživotního učení z hlediska VUR a Vysoké školy zařazují témata UR do výuky			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. Podporovat příklady dobré praxe praktické implementace VUR .	Do r. 2011 bude existovat na portálu VUR databáze příkladů dobré praxe zpracování VUR v ŠVP.	MŽP	V rámci stávajících kapacit.
		Spolupráce: MŠMT (pouze rok 2011)	V rámci stávajících kapacit.

2. Cíl: Mezioborový a meziresortní dialog			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. V rámci aktuálních potřeb pokračovat v činnosti meziresortní pracovní skupiny VUR.	Do r. 2012 bude meziresortní pracovní skupina dle aktuálních potřeb oboustranně komunikovat s odborníky zabývajícími se VUR.	RVUR	V rámci stávajících kapacit.

3. Cíl: Úřady veřejné správy vzdělávají v klíčových tématech pro VUR			
Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
1. Koordinovat vstupní vzdělávání k udržitelnému rozvoji zaměstnanců ve správních úřadech	Do roku 2011 budou témata VUR součástí vstupního vzdělávání veřejné správy.	MV	V rámci stávajících kapacit
		Spolupráce: MŽP, odpovědné ústřední správní úřady s působností na příslušném úseku státní správy a ostatní ústřední správní úřady	V rámci stávajících kapacit

Aktivity	Indikátory	Gesce	Způsob finančního zabezpečení
<p>2. Podporovat vzdělávání úředníků územních samosprávných celků k udržitelnému rozvoji, a s využitím akreditovaných vzdělávacích programů</p>	<p>Do roku 2011 budou existovat akreditované vzdělávací programy s tématy VUR a jsou v souladu se systémem vzdělávání úředníků územních samosprávných celků.</p>	MV	V rámci stávajících kapacit
		<p>Spolupráce: hejtmani, primátor hl. m. Prahy, primátoři, starostové měst a obcí, MŽP, odpovědné ústřední správní úřady s působností na příslušném úseku státní správy a ostatní ústřední správní úřady</p>	<p>ÚSC z vlastních finančních zdrojů. Prostředky rozpočtových kapitol uvedených ústředních orgánů státní správy.</p>
<p>3. Vytvořit aktualizovaný e-learningový kurz environmentálního minima se zpracovanou samostatnou kapitolou k udržitelnému rozvoji dostupný pro vzdělávání ve správních úřadech a úřadech územních samosprávných celků</p>	<p>Do roku 2012 nově přichází zaměstnanci veřejné správy absolvují kurz ukončený testem a vydáním závěrečného osvědčení. Zaměstnanci ve správních úřadech a úředníci ÚSC, kteří již mají vykonaný e-learningový kurz environmentálního minima a mají vydáno na jeho ukončení osvědčení, vykonají pouze samostatnou kapitolu k udrž. rozvoji úspěšně ukončenou testem a vydáním závěrečného osvědčení.</p>	MŽP	OP VK
		<p>Spolupráce: MV, kraj. a místní samospráva</p>	V rámci stávajících kapacit

3. Použité zkratky

AP SVUR	= Akční plán strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj
ČR	= Česká republika
EVVO	= environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
MA 21	= místní Agenda 21
MHMP	= Magistrát hlavního města Prahy
MK	= Ministerstvo kultury
MMR	= Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	= Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	= Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZe	= Ministerstvo zemědělství
MŽP	= Ministerstvo životního prostředí
NIDV	= Národní institut dalšího vzdělávání
NÚOV	= Národní ústav odborného vzdělávání
OP VK	= Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
OPŘO	= Ostatní přímo řízené organizace (MŠMT)
PP	= pedagogičtí pracovníci
PS RVUR	= Pracovní skupina Rady vlády pro udržitelný rozvoj
RVP	= rámcový vzdělávací program
SOŠ	= střední odborné školy
SRUR	= strategický rámec udržitelného rozvoje
SVUR	= Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj
ŠVP	= školní vzdělávací program
UR	= udržitelný rozvoj
ÚSC	= Územní samosprávné celky
USV	= udržitelná spotřeba a výroba
VOŠ	= vyšší odborné školy
VŠ	= vysoké školy
VÚP	= Výzkumný ústav pedagogický
VUR	= Vzdělávání pro udržitelný rozvoj
ZŠ, SŠ	= základní školy, střední školy
ŽP	= životní prostředí

IV.

Příloha č. 1

Podklady zpracovali: Jan Činčera (Technická univerzita v Liberci), Jana Čermáková (MŠMT), Jiří Kulich (SEVER), Ondřej Nádvorník (Člověk v tísní), Milada Švecová (Univerzita Karlova v Praze, Klub ekologické výchovy, o.s.), Zorka Husová (NÚOV), Marie Kordulová (NIDV), Jana Motyková (NÚOV), Zuzana Dvořáková (NÚOV), Alena Marková (MŽP), Jan Krajhanzl (Univerzita Karlova v Praze),

Podklady recenzovali: Petr Daniš (Sdružení TEREZA), Danuše Kvasničková (Klub ekologické výchovy, o.s.), Jana Dlouhá (Univerzita Karlova v Praze), Jana Harmanová (Moravskoslezský kraj), Marcela Křížová (MŽP), Kateřina Jančaříková (Univerzita Karlova v Praze), Miroslav Novák (MŽP), Tereza Vošahlíková (Výzkumný ústav pedagogický), Aleš Máchal (Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně), Karel Tomek (VÚP Praha), Petr Šauer (VŠE), Zuzana Drhová (MŽP), Lenka Daňková (Pavučina)

Finální materiál upravil:

Kolektiv odboru předškolního, základního a základního uměleckého vzdělávání MŠMT

IV.

Příloha č. 2

POUŽITÁ LITERATURA

BARDWELL, L.V.; MONROE, M.C.; TUDOR, M.T. *Environmental Problem Solving. Theory, Practice and Possibilities in Environmental Education*. Troy. NAAEE, 1994. ISBN 1-884-008-13-5.

BARCH, Brian; DUVALL, Jason; HIGGS, Amy; WOLSKE, Kim; ZINT, Michaela. *Planning and Implementing an EE Evaluation*. [online] ,Poslední aktualizace 2007-11-06 [Cit. 2008-07-20]. Dostupné na: < <http://66.135.39.45:7080/meera-dev/knowledge-base/plan-an-ee-evaluation/> >

BECK, L.; CABLE, T.T. *Interpretation for the 21st Century: Fifteen Guiding Principles for Interpreting Nature and Culture*. Sagamore Publishing, 2002.

BELL, P. A., et al. *Environmental Psychology*. 5th edition. [s.l.] : [s.n.], 2001.

BENNETT, Dean B. Evaluating Environmental Education in Schools. *A practical guide for teachers*. [online]UNESCO - UNEP, Division of Science, Technical and Environmental Education, 1989. Dostupné na < <http://unesdoc.unesco.org/images/0006/000661/066120eo.pdf>>

CANTRILL, J.G. The environmental self and a sense of place: Communication foundations for regional ecosystem management. In *Journal of Applied Communication Research* 1998, 26, 301 - 318.

CAPRA, Fritjof. Ecoliteracy. *The Challenge for Education in the Next Century*. [online]. Liverpool Schumacher Lectures, March 20, 1999. [Cit. 2008-04-02] Dostupné na <<http://www.ecoliteracy.org>>

McCLAREN, Milton. Education, not ideology. *Green Teacher. Education for Planet Earth*. ISBN 1192-1285. Issue 35 (1993), p. 17-18.

CLAYTON, S., OPOTOW, S. (Eds.). *Identity and the natural environment*. Cambridge, MA: MIT Press, 2003.

ČINČERA, Jan. Evaluace programu Ekoškola [online]. *Envigogika*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Roč. 3, 2008, č. 2. Dostupné na <<http://www.czp.cuni.cz/envigogika>> ISSN 1802-3061.

ČINČERA, Jan; GOLLOVÁ, D.; KULICH, J. Efektivita, evaluace a podpora programů environmentální výchovy [online]. *Envigogika*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Roč. 4, 2009, č. 2. Dostupné na <<http://www.czp.cuni.cz/envigogika>> ISSN 1802-3061.

IV.

FRECHTLING, Joy et. al. *The 2002 User-Friendly Handbook for Project Evaluation*. The National Science Foundation, 2002. [online] [Cit. 2009-01-05] Dostupné na <<http://www.nsf.gov/pubs/2002/nsf02057/nsf02057.pdf>>

GARDNER, Gerald T., STERN, Paul C. *Environmental Problems and Human Behavior*. [s.l.] : Allyn and Bacon, 1996. 369 s.

GIFFORD, R. *Environmental Psychology : Principles and Practice*. 2nd edition. Allyn and Bacon : [s.n.], 1997. 506 s.

HAM, S.H. *Environmental Interpretation: A Practical Guide for People with Big Ideas and Small Budgets*. Fulcrum Publishing, 1993.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

McLAUGHLIN, J.A.; JORDAN, G.B. *Using Logic Models*. In WHOLEY, J.S.; HATRY H.P.; NEWCOMER, K.E. *Handbook of Practical Program Evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass, 2004. S. 7-32.

MARCINKOWSKI, T. *Using a Logic Model to Review and Analyze an Environmental Education Program*. Washington: North American Association for Environmental Education, 2004. ISBN 1-884008-86-0.

McKENZIE-MOHR, D., SMITH, W. *Fostering Sustainable Behavior: An Introduction to Community-Based Social Marketing*. [s.l.] : New Society Publishers, 1999. 160 s.

NEWCOMER, K.E.; WHOLEY, J.S.; HATRY H.P. *Meeting the Need for Practical Evaluation Approaches: An Introduction*. In *Handbook of Practical Program Evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass, 2004. S. xxxiv.

O' MAHONY, Michael John; FITZGERALD, Frances. *The Performance of the Irish Green-Schools Programme. Results of the Green-Schools Research Projects*. Environmental education unit, 2001. Dostupné na <<http://www.antaisce.org>>

JENSEN, B.B.; SCHNACK, K. *The action competence approach in environmental education*. *Environmental Education Research*, Vol. 12 (2006), n. 3 (2), s. 163-178.

KNAPP, Doug. *Environmental Education and Environmental Interpretation: The Relationships*. In HUNGERFORD, Harold H.; BLUHM, William J.; VOLK, Trudi L.; RAMSEY, John M. *Essential Readings in Environmental Education*. Champaign: Stipes, 2005. ISBN 1-58874-469-8. P. 349-356.

ORR, David W. *Earth in Mind. On Education, Environment, and the Human Prospect*. Washington: Island Press, 1994. 213 s. ISBN 1-55963-295-X.

ÖHMAN, Johan. *Compromises and democratic responsibility in ESD*. Durban: WEEC 2007.

IV.

ÖSTMAN, Leif; ÖHMAN, Johan. *Selective traditions within Environmental Education*. Durban: WEEC 2007.

POISTER, T.H. *Performance Monitoring*. In WHOLEY, J.S.; HATRY H.P.; NEWCOMER, K.E. *Handbook of Practical Program Evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass, 2004. S. 98-125.

ROBOTTOM, Ian. Re-badbed Environmental Education: Is ESD more than just a slogan? *Southern African Journal of Environmental Education*. 2007, vol. 40, s.90-96. ISSN 1810-0333.

SCHEUNPFLUG, A.; ASBRAND, B. Global education and education for sustainability. *Environmental Education Research*, Vol. 12 (2006), n. 1, s. 33-46.

SCHNACK, Karsten. *Action Competence, Conflicting interests and Environmental Education*. Copenhagen: Aarhus University, 2009. Dostupné na <<http://www.MUVIN.net/>>

SMITH, G. A. Place-based education: breaking through the constraining regularities of public school. *Environmental Education Research*, Vol. 13 (2007), n. 2, s. 189-207.

SMITH, Gregory A.; WILLIAMS, Dilafruz R. *Ecological Education in Action. On Weaving Education, Culture, and the Environment*. New York: State University of New York, 1999. ISBN 0-7914-3985-2.

SOBEL, David. *Place-Based Education: Connecting Classrooms & Communities*. Barrington: The Orion Society, 2005. ISBN 0-913098-55-8.

STONE, Michael K.; BARLOW, Zenobia. *Ecological Literacy. Educating Our Children for a Sustainable World*. San Francisco: Sierra Club Books, 2005. ISBN 1-57805-153-3.

WHOLEY, J.S.; HATRY H.P.; NEWCOMER, K.E. *Handbook of Practical Program Evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass, 2004.

Příloha č. 3

Harmonogram a návrh MŠMT na financování jednotlivých opatření Akčního plánu SVUR na roky 2011 - 2012 (v mil. Kč)

Programy	Gesce	Spolupráce	2011	2012	Zdroj financování
2.2.1.1	MŽP		5,0	5,0	Revolvingový fond MŽP
2.3.1.1	MŽP		15,0	10,0	v rámci stávajících kapacit,
2.3.1.2	MŽP	MŠMT, kraj. samospráva	15,0	7,0	v rámci stávajících kapacit, stávající program podpory Národní sítě veřejnou zakázkou
2.3.1.3	MŽP		0,5	0,5	v rámci stávajících kapacit
2.3.1.4	MMR	MŽP	0,0	0,0	kofinancováno z OP Technická pomoc, částka bude upřesněna
2.3.1.5	MŽP	MŠMT, MMR	0,0	0,0	v rámci stávajících kapacit
2.3.2.1	MMR	CzechTourism	0,5	0,5	v rámci stávajících kapacit
2.4.1.1	MŽP	MZe	48,9	29,4	v rámci stávajících kapacit, OP VK, Program podpory lesní pedagogiky-rozpočet MZe;program „Ekologické zemědělství a biopotraviny“,
2.4.1.2	MŽP	MZe,	9,3	7,3	v rámci stávajících kapacit; Národní program SFŽP na podporu EVVO, Dotační program MŽP na podporu NNO,Program podpory lesní pedagogiky rozpočet MZe
2.4.2.1	MŽP	MZe, MD	0,2	0,2	v rámci stávajících kapacit, Národní program SFŽP na podporu EVVO
2.4.2.2	MŽP	MZe, MPO, MD, krajská samospráva	5,0	4,5	v rámci stávajících kapacit, Program podpory lesní pedagogiky rozpočet MZe, Ekologické zemědělství a biopotraviny“,
2.4.2.3	MŽP	MŠMT MZe, MD, MMR, MPO, MZV a další příslušné resorty, krajská samospráva	78,2	90,6	v rámci stávajících kapacit, OP VK, Program podpory lesní pedagogiky rozpočet MZe, Ekologické zemědělství a biopotraviny“, BESIP
2.4.2.4	MŽP		0,5	0,5	Program BETA Technologické agentury ČR.
2.4.2.5	MŽP	MZe	1,4	0,9	Revolvingový fond MŽP, Program podpory lesní pedagogiky – rozpočet MZe, , Ekologické zemědělství a biopotraviny“, Fondy EU
2.5.1.1	MŽP	MŠMT	0,0	0,0	v rámci stávajících kapacit

Programy	Gesce	Spolupráce	2011	2012	Zdroj financování
2.5.2.1	RVUR		0,0	0,0	v rámci stávajících kapacit
2.5.3.1	MV	MŽP, odpovědné resorty a ostatní ústřední správní úřady	0,0	0,0	v rámci stávajících kapacit
2.5.3.2	MV	hejtmani, primátor hl. m. Prahy, primátoři, starostové měst a obcí, MŽP, odpovědné resorty a ostatní ústřední správní úřady	0,0	0,0	ÚSC z vlastních finančních zdrojů
2.5.3.3	MŽP	MV, kraj. a místní samospráva	0,0	0,0	OP VK, v rámci stávajících kapacit
CELKEM finanční náklady			179,0	156,4	